

L'actitud que adoptà en aquest punt AMALcover és errada, i lamentable que encara s'hi aferrin Moll i l'AlcM, amb la pretensió que no es digui el tradicional *tri(i)ümfo*, ni el modern *triomf*, sinó una forma *triümf*, que no és ni l'un ni l'altre —ni carn ni peix, mitja 5 figa mig raïm—; a això el conduí la seva idea fixa de fugir del francès (fora de quan el castellà hi va d'acord, que llavors no tenen escrúpol a fugir del català, veg. PENDRE); arriben fins a falsejar assegurant que existeix una pronúncia popular *triümf* que atribueixen 10 al cat. or. (!) i occid. (!) i al balear, i *triümf* en val.; hi hagi o no hi hagi algú que ho hagi dit així a Mall., el fet és que pertot arreu coexisteixen per igual la forma *triümf* i la purista *triomf*, única respectable avui 15 en el cat. comú i literari. Barceloní de 80 anys i havent viscut pertot en les terres catalanes, testifico que jo no he sentit dir mai *triümf* en el Principat (ni enlloc).

Llur argumentació (a part del garbuix fonètic que es fan amb la pronúncia valenciana i balear), és sofisticada: 20 l'adopció dels cultismes seria sempre amb *u* —prescindint desimboltament del cas freqüent del semicultisme o llatínisme més adaptat, *onda*, *abonda*, *pertorba*, *borsa* etc.— i es tractaria d'una imitació transpirenaica d'afrancesats, com si no hi hagués o igualment 25 en llengua d'oc *trionfe*, i en italià *trionfo*. Pertot es tracta, naturalment, d'un semicultisme, que com ja és d'esperar, prengué peu abans que enlloc a Itàlia. Per fer quedar malament el bo d'AMALcover, els... afrancesats Dante, Petrarca i Boccaccio la donaren per dir 30 tots *trionfo*, unànimement. L'obra cabdal del Petrarca *I Trionfi*, comença per *Il Trionfo d'Amore* de 1351; «Ecco lo schiere del *trionfo* di Cristo ---», Dante; «casa --- di lieta festa e di grande *trionfo* ripiena ---», 35 Boccaccio.

Entre nosaltres la catalanització completa data de la Renaix.; no seria cap pecat si hi hagués influït l'exemple de les altres llengües europees, encara que ho pogués ser per a l'ingentaria AMALcover l'apartar-se de la llengua de San Ignacio de Loyola o de la Beata Catalina Tomasa, i seguir l'exemple nefari del Mestre Biel o de MrnAguiló, suspectes d'europèisme o... judaisme. Car mallorquins bons i de primer ordre s'atenen a la decisió comuna dels escriptors renaixents: *trionfal* llegim en els *Focs Follets* de MrnAguiló (57) 45 i en les obres de Costa i Llobera.¹

No sé, ni podríem saber exactament, les dates en què es començà d'usar la nova forma. Casacuberta en l'estudi del llenguatge del periòdic *Lo Verdader Català*, de 1843, cap. 14: «*triomf* (també *triümf*) i *circum-* 50 *ferència* solen ésser escrits amb *m*». Josep Martí i Folguera, mestre en gai saber, reusenc, fulminava els napoleònides el 1866 amb uns versos «esvanits van los francesos, / com si 'l *triomf* ja fos seu». Altres... afrancesats: «Caríssim Jaume [Collell!] --- est devot 55 santuari --- Montgarre --- situat entre la vall d'Aran i la d'Àneu --- l'aplec --- se va acompanyar la Verge per aquella vall --- com ressona de pineda en pineda l'himne *Ave Maris Stella!* La santa imatge visita 'l padró hont fa segles un bou la descobrí, y se'n torna en 60

triomf a la capella», 15-VIII-1883, Verdager (O. C. Pop. VII, 33.2f.); «serra que serraràs --- No s'hauria de *premetre* butxinejar així la carn de cristià --- Així que la cloca del mort caigué al sòl com una tapadora, la gent de la paret llençà un xiscle de *triomf*, i la canalla pica de mans alegrement», VCatalà (*La Tomia de l'Estrany*, Coll. Pop. Avenç XVII, 46). «Tu a nosaltres has deixat *triomfador*, per tes filles», Maragall (1906, *Enllà*, 45); «*El triomf* de tot feixisme és origen de tristesa mortal», Coromines (O. C., 1239b29).

Avui això és una qüestió resolta: no faria obra útil, patriòtica ni racional qui volgués desenterrar-la. *Triümf* ha quedat antiquat, tothom usa *triomf*; *triümf* no fou més que una creació personal i arbitrària del maniàtic francòfob AMALcover, que hem de desitjar aviat oblidada.

De l'antic *triümf* la gent popular en féu *trumfo*, com a nom de la peça vencedora, *atots*, en els jocs de cartes: ja era cosa fixada a les últimes dècades del S. XV: «y al *trumfo* tal juga que tot t'o guanyava: / doncs si *trunfo* té per què no 'l jugava?», *Brama dels Llauradors* (vv. 208, 209).

DERIV.:² *Triomfar* [mj. S. XV]: «Afecció y enveja als bons guerregen / --- / al viciós pus tots l'és honor dada / que lo dolent de fama no *triümf*a / --- / ¿Què pot valer hom qu' endignat no sia / en contr' aquells qui en lo món *triünfen*, / veent-los folls, grossers e plens de vicis / ---?», Ausiàs CIV, 17b, 30b. El sentit en aquest temps pot ser l'històric de 'passejar en triomf', com en l'humanista autor del *Curial* («com los emperadors *triümfaven* en Roma», III, 2), però més sovint apareix generalitzat en termes absoluts per 'exultar, tenir èxit': «Tirant lo Blanc --- al gran Mestre de Rodes --- ha deliurat --- del Soldà ab tot lo seu 35 poder --- e moltes altres coses virtuoses que, per lo món, d'ell, *triümfhen*» escriu l'Emperador de Grècia al rei de Sicília; i aquest ho comenta: «gràcies --- al omnipotent Déu --- per tot lo món la glòria del vostre nom *triümfhan*; «tos singulars mèrits te faran *triümfar*» (Ag. II, 3.1, 3.7f.; III, 198.7f.); ús molt repetit llavors: de nou, sovint en el *Tirant de Galba* (IV, 132, cap. 368; 473), com en Ausiàs (supra) o en Joan Esteve.

«*Triumphat* ha: triumphavit, triumphum egit», *Li. Eleg.* (s.4-v^o); en el citat passatge de Boccaccio; o en el *Voc. Cat.-Al.* de 1502 («menjar ---: *triumfar*: wol leben; beure: trinken; ---, lín. 1020). «Vós *triünphau* - qu' ab molta leugeria / l'infant nonat aportàs, sens cansar / qui'l gran gegant - Christophol, que'l tenia, / féu tremolar, / un tan gran pes no podent comportar; / --- / vós *triünphau*, qu'infantant sensa pena / Verge restà - parint lo Senyor nostre / --- / Vós *triünphau* - alletant de let tendra / aquell Senyor qui dóna vid' als altres / ---», Jaume d'Olesa, c. 1490 (JMBover, 55 *BiEscrBal.* II, 13-7-9, 13-9-1, 13-10-1).

Triomfant, amb valor substantiu de part. actiu ja en les *Ordinacions Palatines* de mj. S. XIV («propugnacles per lo *triümfant* són posats», *CoDoACA* v, 222). Però la cosa corrent per aquell temps és usar-lo 60 com a adjectiu: «Oh adversa fortuna, en què t'é yo